

हेलनानिकुर्वतीतिशेषः उपशृण्वतः शृण्वन्तमनादृत्य स्वस्थाः निर्भयाः ॥ ५८ ॥ राजदेयं राजभागं ॥ ५९ ॥ क्रीडितुराज्ञासहस्रगयादिक्रीडां कर्तुं ससूत्रेण बद्धेन पक्षिणा श्येनेन राज्ञो निरोधका इत्यर्थः प्रणेयः शास्यः ॥ ६० ॥ अपरेदारापहारादयः ॥ ६१ ॥ इति शांतिप० रा० नै० भारतभा० षट्पंचाशत्तमोऽध्यायः ॥ ५६ ॥ ॥ ७ ॥ अस्यैवाध्यायस्य सूत्रभूतस्योत्तरोऽर्थोऽतिरूपः तत्र उत्थाने नयतेथा इत्युक्तं तद्विदुषोति नित्येति ॥ १ ॥ यत्श्लोकं आह तत्तस्मात्तत्श्लोकं निबोध ॥ २ ॥ अप्रवासिनं वेदाध्ययनार्थं ब्राह्मणं यतिं वा ॥ ३ ॥ विरोधय पर्वतादौ तेषां विशेषेण रोधं कुरु ॥ ४ ॥ समस्वाम्य

अलंकारे च भोज्ये च तथा स्नानानुलेपने ॥ हेलनानि नरव्याघ्रस्वस्थास्तस्योपशृण्वतः ॥ ५८ ॥ निदंते स्वानधीकारान्सं त्यजन्ते च भारत ॥ नटस्यापरितुष्यंति राजदेयं हरंति च ॥ ५९ ॥ क्रीडितुं तेन चेच्छंति ससूत्रेणैव पक्षिणा ॥ अस्मत्पणे यो राजेति लोकांश्चैव वदंत्युत ॥ ६० ॥ एते चैवापरे चैव दोषाः प्रादुर्भवंत्युत ॥ नृपतौ मादवोपेते हर्षुले च युधिष्ठिर ॥ ६१ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिपर्वणिराजध० षट्पंचाशत्तमोऽध्यायः ॥ ५६ ॥ ॥ ७ ॥ भीष्म उवाच नित्योद्युक्तेन वै राज्ञा भवितव्यं युधिष्ठिर ॥ प्रशस्यते न राजा हि नारीवोद्यमवर्जितः ॥ १ ॥ भगवानुशनाचाह श्लोकमत्र विशांपते ॥ तदिहैकमनाराजन् गदतस्तं निबोध मे ॥ २ ॥ द्वाविमौ ग्रसते भूमिः सर्पो बिलशयानिव ॥ राजानं चाविरोद्धारं ब्राह्मणं चाप्रवासिनं ॥ ३ ॥ तदेतन्न रशार्दूलहृदित्वं कर्तुमर्हसि ॥ संधेयानभिसंधत्स्व विरोध्यांश्च विरोधय ॥ ४ ॥ सप्तांगस्य च राज्यस्य विपरीतं य आचरेत् ॥ गुरुर्वायदिवा मित्रं प्रतिहंत्य एव सः ॥ ५ ॥ मरुत्तेन हिराज्ञा वैगीतः श्लोकः पुरातनः ॥ राजाधिकारे राजेंद्रबृहस्पतिमतेपुरा ॥ ६ ॥ गुरोरप्यवलितस्य कार्याकार्यमजानतः ॥ उत्पथप्रतिपन्नस्य दंडो भवति शाश्वतः ॥ ७ ॥ बाहोः पुत्रेण राज्ञा च सगरेण च धीमता ॥ असमंजाः सुतो ज्येष्ठस्य क्तः पौरहितैषिणा ॥ ८ ॥ असमंजाः सरथ्वांस पौराणां बालकान् नृप ॥ न्यमज्जयदतः पित्रानिर्भर्त्स्य स विवासितः ॥ ९ ॥ ऋषिणोद्दालके नापिश्वेत केतुर्महातपाः ॥ मिथ्या विप्रानुपचरन्सं त्यक्तो दयितः सुतः ॥ १० ॥ लोकरंजनमेवात्र राज्ञां धर्मः सनातनः ॥ सत्यस्य रक्षणं चैव व्यवहारस्य चार्जवं ॥ ११ ॥ न हि स्यात्परवित्तानि देयं काले च दापयेत् ॥ विक्रांतः सत्यवाक्क्षांतो नृपो न चलते पथः ॥ १२ ॥ आत्मवांश्च जितक्रोधः शास्त्रार्थकृतनिश्चयः ॥ धर्मं चार्थं च कामे च मोक्षे च सततं रतः ॥ १३ ॥

मात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि अंगानियस्य तस्य सप्तांगस्य विपरीतं तस्य कस्यचिदप्यंगस्य प्रतिकूलं ॥ १॥ ६॥ शाश्वतः अप्रतिसमाधेयः पर्वतारोहणादिगुरोः अन्यस्य तु वध एव ॥ ७॥ ८॥ ९॥ १०॥ ११॥ न हि स्यात् करार्थं क्षेत्रेषु धान्यानि रुत्खादृष्ट्यादिना ननाशयेत् देयं श्रुत्या नावेतनं विक्रांतः पराक्रमी क्षांतः क्षमावान् पथः शुभमार्गात् ॥ १२॥ आत्मवान् जितचित्तः शास्त्रार्थकृतनिश्चयः निःसंदेहः सततं नित्यं पूर्वाह्ने धर्ममध्याह्नेऽर्थमपराह्णे काममपररात्रे योगं चेति नित्यं सर्वानपि सेवेत् ॥ १३॥